

УДК 339.5

Маркович В. В.

аспірант

Львівський національний університет імені Івана Франка

СУТНІСТЬ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

Розглянуто нормативну базу Європейського Союзу та України щодо ролі транскордонного співробітництва у соціально-економічному розвитку регіону.

Визначено сутність соціально-економічної ефективності транскордонного співробітництва.

Ключові слова: соціально-економічна ефективність транскордонного співробітництва; транскордонне співробітництво; регіональна політика.

Постановка проблеми. Соціально-економічний розвиток транскордонних регіонів Європи доцільно розглядати крізь призму транскордонного співробітництва (ТКС), суть якого полягає в перетворенні негативних рис периферійності на переваги [1, 2]. Виходячи з того, що роль ТКС у регіональному розвитку визначається його здатністю до активізації та ефективного використання соціального та економічного потенціалів транскордонних регіонів, та провідного місця, яке у законодавстві України займає ТКС як інструмент соціально-економічного розвитку, набуває актуальності визначення поняття ефективності ТКС у соціальному та економічному вимірах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значну увагу вивченню соціальної та економічної ефективності ТКС приділяли такі вчені, як О. Яковлева, Н. Мікула, І. Бутирська, П. Беленький, Б. Губський, М. Долішній, Ю. Макогон та інші. Однак на сучасному етапі в Україні практично відсутні єдине розуміння соціально-економічної ефективності ТКС та методична база

його оцінки [3]. Як зазначає Н. Мікула, визначення ефективності ТКС може бути здійснене лише опосередкованим шляхом.

Формування цілей статті. Розглянути нормативну базу Європейського Союзу (ЄС) та України, у якій закріплено передбачуваний вплив ТКС на соціально-економічний розвиток транскордонного регіону. Дати визначення поняттю соціально-економічної ефективності ТКС.

Виклад основного матеріалу. Для розуміння соціально-економічної ефективності ТКС необхідно розглянути законодавче визначення цілей ТКС в Україні та в ЄС, розуміння його значення у економічному та соціальному вимірах.

Згідно зі Стратегічним документом Європейського інструменту сусідства та партнерства (ЄІСП), ключовою метою програми «Транскордонне співробітництво на 2007-2013 рр.» є сприяння соціально-економічному розвитку транскордонного регіону. Для забезпечення головної мети у документі для місцевих учасників ТКС окремо виділено такі цілі, як транскордонна торгівля, інвестиційні можливості, сприяння роботі спільних підприємств та інші сфери соціально-економічного розвитку в транскордонних регіонах [4] (рис. 1).

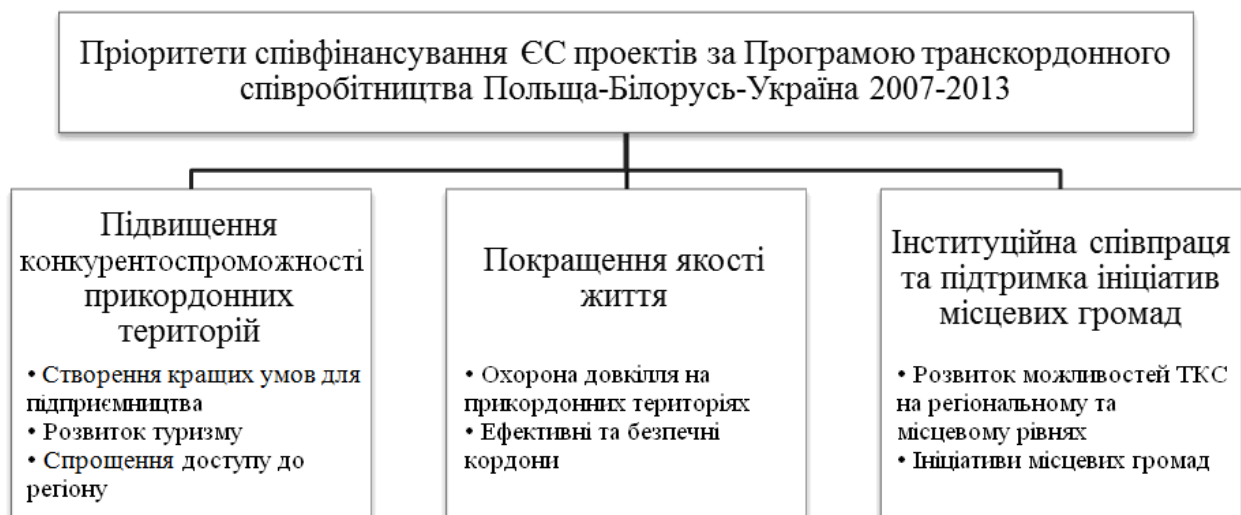

Рис. 1. Пріоритети співфінансування ЄС проектів ТКС за Програмою «Польща-Білорусь-Україна 2007-2013» [4]

У законодавстві України теж зафіксовано відповідний підхід до ТКС як до інструменту забезпечення соціально-економічного розвитку. У Програмі розвитку єврорегіонів, затвердженій Постановою Кабінету Міністрів України від 29.04.2002 р. №587, підтримка ТКС була названа інструментом соціально-економічного розвитку регіонів та пом'якшення територіальних диспропорцій [5].

Сприянню соціально-економічному розвитку транскордонних регіонів шляхом здійснення ТКС Україною та ЄС присвячений Розділ 27 «Транскордонне і регіональне співробітництво» парафованої Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, де зроблено «особливий наголос на розвитку відсталих територій, зміцненні транскордонних та регіональних економічних зв'язків та ділового партнерства». У цій Угоді передбачається розвиток таких складових ТКС та регіонального співробітництва, як *inter alia*, транспорт, енергетика, комунікаційні мережі, культура, освіта, туризм, охорона здоров'я [6].

Таким чином, виходячи з того, що місце ТКС у регіональному розвитку визначається його здатністю до активізації та ефективного використання існуючих потенціалів регіонів з обох сторін кордону, набуває актуальності визначення поняття ефективності ТКС у соціальному та економічному вимірах.

ТКС можна розглядати як *процес*, який передбачає створення зв'язків та договірних відносин у транскордонному просторі з метою пошуку шляхів вирішення спільних проблем, а також більш ефективного використання інтегрального (природно-ресурсного, трудового, виробничого, наукового, інтелектуального, інформаційного, інноваційного, тощо) потенціалу територій і підвищення життєвого рівня населення. Відповідно, розглядаючи ТКС як процес, можна говорити про ефективність або неефективність його реалізації, яка впливає на соціальне та на економічне середовище у транскордонному регіоні.

Окремими складовими комплексної соціально-економічної ефективності ТКС є соціальна і економічна ефективність.

Соціальна ефективність ТКС – це відповідність результатів ТКС основним соціальним потребам, цілям населення транскордонного регіону. Соціально ефективним є ТКС, яке забезпечує соціальний розвиток залучених до нього територій, поліпшення умов життя населення транскордонного регіону, сприяння активізації всіх соціальних сил на даній території.

Економічна ефективність ТКС – це його результативність, отримана шляхом зіставлення матеріальних та нематеріальних затрат, впроваджених заходів та одержаного економічного результату від реалізації ТКС. Економічно ефективне здійснення ТКС полягає в тому, що всі учасники співпраці (безпосередні контрагенти, інститути організаційного забезпечення ТКС, а також населення регіону) прагнуть до найвищої ефективності. Для цього вони максимізують вигоди від співробітництва і мінімізують витрати, насамперед трансакційні [7].

Таким чином, *соціально-економічну ефективність ТКС* можна визначати як рівень доцільності і раціональності розвитку транскордонного регіону в певних соціально-економічних умовах, який забезпечує використання ресурсів при найменших виробничих витратах і мінімізації навантажень на інтегральний потенціал та навколишнє середовище, а також задоволення потреб населення регіону.

Досягнення співробітництва у соціально-економічному розвитку транскордонних регіонів України на основі дослідження існуючої соціально-економічної ефективності її ТКС можна назвати несистемними та епізодичними. Для підвищення ефективного впливу ТКС на соціально-економічний розвиток транскордонних регіонів необхідно визначити пріоритетні напрями розвитку різних сфер соціального та економічного життя, а також механізми підтримки транскордонної взаємодії. Підвищення соціально-економічної ефективності ТКС постає одним із актуальних завдань регіональної політики України.

Висновки. Активне ТКС може бути і є одним із найбільш дієвих чинників соціально-економічного розвитку транскордонних регіонів. ТКС

займає важливе місце у положеннях законодавства України та ЄС, які стосуються регіонального розвитку. Основна мета здійснення ТКС – це сприяння комплексному соціально-економічному розвитку транскордонних регіонів. Соціально-економічну ефективність ТКС можна визначати як рівень доцільності і раціональності розвитку транскордонного регіону в певних соціально-економічних умовах, який забезпечує задоволення потреб населення регіону за найменших виробничих витрат та мінімізації навантажень на інтегральний потенціал та навколишнє середовище.

Список використаної літератури

1. Мікула Н. Міжтериторіальне та транскордонне співробітництво: Монографія. – Львів: ІРД НАН України, 2004. – 395 с.
2. Європейська рамкова конвенція про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями (21 травня 1980 р., м. Мадрид). Текст українською мовою. – Рада Європи. – 35 с.
3. Бутирська І. В. Місце транскордонного співробітництва в теорії регіональної економіки // Міжнародна економіка / Економічні науки. Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. – 2010. – №1.
4. Транскордонне співробітництво. Стратегічний документ, 2007-2013 рр. // ІЄСП. – [Цит. 2014, 14 лютого]. – Доступний з: <<http://www.enpi.org.ua/>
5. Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання розвитку транскордонного співробітництва та єврорегіонів» №587 від 29.04.2002 р.
6. Association Agreement between the European Union and its member states, of the one part, and Ukraine, of the other part – [Цит. 2013, 28 квітня]. – Доступний з: <<http://glavcom.ua>
7. Яковлева Ольга Николаевна. Социально-экономические аспекты регионального трансграничного сотрудничества: диссертация кандидата экономических наук : 08.00.05 -Санкт-Петербург, -2007. -211 с.

МАРКОВИЧ В. В. СУЩНОСТЬ СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ЭФФЕКТИВНОСТИ ТРАНСГРАНИЧНОГО СОТРУДНИЧЕСТВА

В статье рассмотрено нормативную базу Европейского Союза и Украины относительно роли трансграничного сотрудничества в социально-экономическом развитии региона. Определена сущность социально-экономической эффективности трансграничного сотрудничества.

Ключевые слова: социально-экономическая эффективность трансграничного сотрудничества; трансграничное сотрудничество; региональная политика; Украина

MARKOVYCH V. V. ESSENCE OF SOCIO-ECONOMIC EFFICIENCY OF CROSS-BORDER COOPERATION

The article reviews the regulatory framework of the European Union and Ukraine on the role of cross-border cooperation in socio-economic development of the region. There is defined the essence of the socio-economic efficiency of cross-border cooperation.

Keywords: socio-economic efficiency of cross-border cooperation; cross-border cooperation; regional policy; Ukraine